

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಸಿಪ್ರಜ್ಞೆ

ಡಾ. ಸುರೇಶ್‌ಗೌಡ ಪಿ. ಗೌಡರ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಹಿರೇಕೆರೂರು, ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ

Abstract:

ದೇಸಿಯತೆ ಎನ್ನುವುದು ನವೋದಯ ಕವಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆಯ ಹೋರಾಟವೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ವಿದೇಶೀಯವಾದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೋಧವಾಗಿ ದೇಸಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನವೋದಯದ ಬಹುತೇಕ ಕವಿಗಳು ಮಾಡಿದರು. ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಭಿನ್ನವಾದುದು. ದೇಸಿ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪುರಾಣ, ಆಗಮ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ದೇಸಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲಸಂಗಿ ಗೆಳೆಯರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಗರತಿಯ ಹಾಡು' ಕೃತಿಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕೊಡುಗೆ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪರಂಪರೆಗಳು ಆಗಿದ್ದವು. ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

Keywords: ಬೇಂದ್ರೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾವ್ಯ, ದೇಸಿಪ್ರಜ್ಞೆ

ಪೀಠಿಕೆ

ಜನರಾಡುವ ಮಾತಿನಂತೆ ಕಾವ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅದು ಜನರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಏಕೆಂದರೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವು ಏಕಾಂತದ ಮಾತುಗಳು ಸಹ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರತಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬ ಸಂವಾದಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಜೊತೆಗಿನ ಮಾತಿನಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾತುಕತೆಯಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹೃದಯ ಸಂವಾದಿ.

ನೆಲ,ಜಲ, ರವಿ, ತಾರೆ, ಮುಗಿಲು, ಬಯಲು ಶಿಷ್ಟಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವು ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕವಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಜನರಿಂದ ದೂರ ಇಡಬಾರದು. ಜನರು ನಿತ್ಯ ಕೇಳುವ ಭಾಷೆಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. "ಕುಣಿಯೋಣು ಬಾರ ಕುಣಿಯೋಣು ಬಾ" ಎನ್ನುವ ಕವಿತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ದೇಸಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿರ್ವಚನ. ಶಿಷ್ಟಪರಂಪರೆಯ ಯಾವುದೇ ವಾದ್ಯದ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕುಣಿಯಬೇಕು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಾನಪದ ವಾದ್ಯಗಳಾದ ತಮಟೆ ಮುಂತಾದ

Please cite this article as: ಸುರೇಶ್‌ಗೌಡ ಪಿ. ಗೌಡರ. (2024). ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಸಿಪ್ರಜ್ಞೆ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್‌ನೋವೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(4), 26-31

ವಾದ್ಯಗಳು ಕುಣಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆನಂದವೇ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಆನಂದ; ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಲೀನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಲೆಯ ಪರಮಾವಧಿ “ಕುಣಿಯೋಣ ಬಾರ”, ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಕವನ.

ಮನುಷ್ಯರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಹಿ ನೆನಪುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಇದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಏತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಉಳಿದ ಮಾರ್ಗ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರವಾದರೂ ತಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಸ್ವವಿವೇಚನೆಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ನ್ಯಾಯನಿರ್ದೇಶನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅರಿವು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸುವಾಗ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ನೆನಪಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ನೋವನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ನಿಲುವು. ಜನಪದರ ಬದುಕಿನ ಅಪಾಯಮಾನತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.

“ಜೀವ ಜೀವಾಳದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲಿ ಇಳಿದು ನೋಡು” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸಾಲಿನಿಂದ ನೆಲೆಯಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಬಗೆದು ನೋಡು ಎನ್ನುವವರೆಗೆ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಭಂಗಿಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬಹು ಬಳಕೆಯಾದ ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯದ ಧೋರಣೆಗೆ ಸಮಂಜಸವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಆಕಾಶ ಹಾಗೂ ಸಾಗರದ ಚಿತ್ರಗಳು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡೂ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸತ್ಯಗಳಾಗಿರದೆ,

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಖಕಷ್ಟಗಳು ಆಕಾಶದ ಮೋಡದಂತೆ ಅದು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗುವ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಬೇಂದ್ರೆಗೆ ಖಚಿತತೆ ಇದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆಕಾಶ ಹಾಗೂ ಕಡಲು ಅನೂಹ್ಯತೆ ಗಹನತೆಗಳಿಗೂ ಸಂಕೇತಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳಗಳ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ದುರೂಹ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮನದಟ್ಟಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಲನೋಟಕ್ಕೆ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂದು ಕಾಣುವಂತಹ ಈ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ವಿರಸ ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟುಕದ ಅತಿ ಜಟಿಲವಾದ ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಬಹುಶಃ ಅಡಗಿರುವುದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ವಿರುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಭಿನ್ನ 'ಸ್ವಭಾವಧಾತು'ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಬದುಕಲಾರ ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಠಿಚಿಡಿಚಿಜರಥ ನ ಆವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೂನ್ಯತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವರ ಅರಿವಿಗೂ ಮೀರಿದ ಅಪರಿಹಾರವೆನಿಸುವಂಥಾ ವಿರಸ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತವೆ. ಇಂಥವುಗಳ ಉಗಮ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರದೆ, ಅದು ದೇಸಿ ಜೀವಜೀವಾಳಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕವಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಸಾಗರದ ಚಿತ್ರಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೇ, ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆಯ ಕಡೆಗೆ ದೇಸಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹರಿಯಬಿಡುವ ನೆಲದ ವಾಸ್ತವಿಕಾನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಕಾಶದ ಆಚೆಗಿನ ಹಂಬಲವಿರುವ ಕವಿಯ ಧಾಟಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ತುಂಬಾ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವನು ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಪರಂಪರೆಯನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸದೆ ಜೀವನದ ಮೂಲಕೇ

ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥತೆಗಿಂತ ಸತ್ಯವೂ, ಮೇಲಿನ ಮೆರುಗಿಗಿಂತ ಆಳಗಳ ತಳದಲ್ಲಿನ ಗಟ್ಟಿಯೂ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕವಿಗೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ ಭೇದವಿರುವುದು ಇಲ್ಲೇ, ತನ್ನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಉಡದಂತೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೆದುರಿದದನ್ನು ಮಿಡಿದಿದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಆತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಲ್ಲ; ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಕವಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನು ಕಣ್ಣಿನ ಮರೆಗಿರುವುದನ್ನು ಆಳದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸದ್ಯದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಲು ಹೇಣಗಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಇಂಥ ಕಾಯಕದಿಂದ ತನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ದೇಸಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ತೆರದ್ದು.

“ನನ್ನದಿದು, ನಿನ್ನದದು

ಎಂದು ಎರಡನು ಬಗೆದು

ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಹೇಣಗಬೇಡ

ನಿನಗೆ ನೀರಿಲ್ಲೆಂದು ಒಣಗಬೇಡ”

(‘ಮನದನ್ನೇ’ ಔದುಂಬರ ಗಾಥೆ, ಸಂ. 3, ಪು. 73)

ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನ ಧ್ವನ್ಯಾರ್ಥದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದದ್ದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ದಾಂಪತ್ಯ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಘಟಕಗಳ ಪಾರಸ್ಪರ್ಯವಲ್ಲ; ಒಂದೇ ಪಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬೇರು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಒಂದಾದಂತೆ ತೋರುವ ಎರಡು ಬಳ್ಳಿಗಳಂತೆ ಸಮರಸ ಸ್ವರೂಪಿ ಇಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಗಾಗಲಿ ‘ನನಗಿಷ್ಟು ನಿನಗಿಷ್ಟು’ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಭಾವಕ್ಕಾಗಲಿ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೀಷೆಯಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣಿದ್ದಂತೆ ಬದುಕಿಗೆ ಹೇಣ್ಣು-ಗಂಡು; ಒಂದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವುದು ಬೇಕಾಗುವುದು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೇ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೂನ್ಯತೆ ಅಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗಳು “ನಿನಗೆ ನೀರಿಲ್ಲೆಂದು ಒಣಗಬೇಡ” ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ದೇಸಿಯಾಗಿ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ

ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ “ಒಂದುಸಿರೆ ತಾನಾಡಿದಂತೆ ಇಹುದು ಹೀಗಿರಲು ಬಾಳುದ್ದ ಬದುಕಬಹುದು” ಕವಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಸಿರಾಡುವುದು ಎರಡು ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳಾದರೂ ಉಸಿರೊಂದೇ ಆಗಿರುವಂತೆ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸುಗಳು ತೊಡಗದಿದ್ದರೆ ಬಾಳುದ್ದ ಬದುಕುವುದು ಕಷ್ಟ, ಗಂಡನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ, ಆಕೆಯ ಆಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಕೇವಲ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯಾಗಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅದು ಕೇವಲ ಅವನ ಪಾಕ್ಷಿಕ ಧೋರಣೆಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಎಂಥದೋ ‘ಅರೆ’ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಅವನ ಸ್ವಭಾವ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ ಹಿತೋಪದೇಶಗಳ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನೇ ವಾಚಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಂಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವನ್ನೂ ಶರಣಾಗತ ಭಾವವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ದೇಸಿ ಅನುಭವದ ಕಾವು-ನೋವುಗಳು ನಿಜವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಪದ್ಯದ ಅವಯವಗಳ ಜೈವಿಕ ಸಂಬಂಧವೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾವೋದ್ವರರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ, ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಕತೆ ಅರಿವಿನಿಂದ ನಾಯಕ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ.

“ಗಂಡು ದರ್ಪವ ಹರಿದು

ಬಿರುಸು ಬಿಂಕವ ತೊರೆದು

ತೋಳತೊಟ್ಟಿಲ ಮಗುವು ಆಗಿ ಬಂದೆ

ಗೊಂಬೆಯಾಡಿಸಿದಂತೆ ಆಡಿಸೆಂದೆ”

(‘ಮನದನ್ನೇ’, ಔದುಂಬರ ಗಾಥೆ, ಸಂ. 3, ಪು. 74)

ದರ್ಪ, ಬಿರುಸುಬಿಂಕಗಳನ್ನು ಮಗು, ಗೊಂಬೆಗಳ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿನೆರಡು ಪದಗಳು ಗರ್ವ, ಅಹಂಕಾರಗಳ ಸೂಚಿಯಾದರೆ ಯಾರ ಹಂಗೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ನಿರಂಕುಶತೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಿದರೆ ಮಗು,

ಗೊಂಬೆಗಳು ದೀನತೆ, ಪರಾಶ್ರಯ, ಶರಣತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ದರ್ಪ ಬೆಳೆದವನ ಗುಣವಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅತಿಯಾದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಮೂಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವನು 'ಮಗುವಾಗಿ ತಾಯ್ತನದ ಸೈರಣೆಯ ವಿತರಣೆಗೆ ಯಾಚಿಸಿದರೆ ಅವನ ಮರ್ಮಘಾತ, ಗರ್ವಭಂಗ ಯಾವ ತರದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಅರಿವಾಗಿ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಅವನ ತೀವ್ರತೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು 'ಗಂಡುದರ್ಪ' ಕ್ರಮೇಣ ಮಾಗಿ, ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಆರೈಕೆಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ತಾಯ್ತನವನ್ನು ಕಾಣಬಯಸುವ ಗಂಡಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ದೇಸಿಭಾವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. 'ನಾನೆಂದರೂ ಒಂದೇ ನೀನೆಂದರೂ ಒಂದೇ' ಎನ್ನುವ ಸಾಯುಜ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಡೆ ಮನಸುವಾಲಿದೆ.

“ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ಬರುವದಿದೆ ಇನ್ನುಮುಂದೆ

ಆಗೋಣ ಆ ಜಗದ ತಾಯಿತಂದೆ”

(‘ಮನದನ್ನೆ’, ಔದುಂಬರ ಗಾಥೆ, ಸಂ. 3, ಪು. 75)

ನಾಯಕನ ಆರ್ತತೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಹೊಸ ಆಸೆಯ ಹಾರೈಕೆ ಹೊಮ್ಮುವುದು ಈ ಪದ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಮನಸ್ಕಳ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ದಂಪತಿಗಳ ಬದುಕಿನಿಂದ ಕರಗಿ ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ತಿಳಿಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ಲೋಕಾಭಿರಾಮದ ಅರ್ಥದ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇಂಗಿತಾರ್ಥವೂ ಅಡಗಿದೆ. 'ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು' ದಾಂಪತ್ಯದ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕೆ ತೋರು ಬೆರಳಾಗಿದೆ. ಮಗುವಿನ ಆಗಮನದಿಂದ ಈ ಎಳೆಯ ದಂಪತಿಗಳ ನಿರರ್ಥಕ ಜಗಳ ಕಳೆದು ಅವರು ಈ ಮಗುವಿನ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಹೊಸ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿದೆ. ಈ ತನಕ ಇವರು ತಾವೇ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಹಿತಾಹಿತಗಳ ಮಾನದಿಂದ ಅಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿ ಬದಲಾಗಿ 'ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸಾಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪರಿಪಕ್ವತೆಯ

ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಬರೀ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರಾದರೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಬೇಕು-ಬೇಡಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ತ್ಯಾಗಮಯತೆ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿನ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ ಪರವಾದ ಪ್ರಣಯದ ತಿಳಿಗೇಡತನದ ಒಗರು, ಹುಳಿಗಳ ಭಾವನೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಘನವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಹಿತ ನಿರಪೇಕ್ಷವೂ, ಕಲ್ಯಾಣಕರವೂ, ಗಂಭೀರವೂ ಆದ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತನೆ ಪತ್ಯಾವಸಾಯಿಯಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಪವಾಡ ಈ ದೇಸಿ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. “ತನ್ನ ಜೋಡಿ ಕರೆದ್ದಾಂಗ ಕರಿತ್ತದ ನನ್ನ ಬಾರ ಅಂದು” ಎಂಬ ಒಂದು ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಕವನದ ನಾಯಕಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಇರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕವಿತೆ ಅವಳ ಅನುಭವದ ಕಥನವಾಗಿದೆ. ನಡೆದಿರುವ ಸಂಗತಿ ಇಷ್ಟು ಅವಳಿಗೆ ಅವಳ ಗುರು ಅವನೊಬ್ಬ ಜೋಗಿ ಒಂದು ಮಂತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳು ಆ ಮಂತ್ರದ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಆಶುಭ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಭೀಕರ ಅನುಭವಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

**“ಬಂದೆ ಜೋಗಿ ಬಾ, ಬಾರೊ ಜೋಗಿ ಬಾ,
ಖನು ಹೊತ್ತು ಬಂದಿ**

**ನೀನೆ ಹೇಳಿದಾ ನಾಮ ಜಖಿಸುವಾಗ ಬಂತೊ
ಸುಗ್ಗಿ ಸಂಧಿ.**

**ತಲೆಯ ಯಾವುದೋ ನಾಡಿಯೊಳಗ
ಸಾರುವಾತು ಸುಗ್ಗಿ ಸೊಲ್ಲು**

**ಮುಂದೆ ಕೇಳಿದರ ಅದು ತುಂಬಿತೊ ಮೂಲೆ -
ಮೂಲೆಯಲ್ಲು”**

(‘ಜೋಗಿ’, ಔದುಂಬರ ಗಾಥೆ, ಸಂ. 2, ಪು. 450)

ಈ ಕವಿತೆಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ ಬಾಹ್ಯಲೋಕದ ವಸ್ತುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಒಳಗಿನ ಲೋಕದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಧಾರವಾಡದ ಸುತ್ತಲಿನ ನಿಸರ್ಗ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಕವಿತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಊರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಾರಿಗಳು ಮುಗಿಯುವಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊಳ್ಳ ಅಲ್ಲ ಅಡಗಿ ಹರಿಯುವ ಹಳ್ಳಿ ಅದರಾಚೆಗೆ ಇರುವ ಸ್ಮಶಾನ. ಅದರ ಎಡಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಇರುವ ತಪ್ಪು ನೀರಿನ ಹೊಂಡ, ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಹಸರುಗಟ್ಟಿದ ಹಾವಸೆ ಅದರ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಗವಿಗುಡ್ಡ ಅದರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಳಮ್ಮನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ಹೊಲ, ಹೊಲದ ನಟನಡುವಿರುವ ಹುಣಸೆ ಮರ ಆ ಮರವನ್ನು ಏರಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾಣುವ ಹತ್ತು ಗಿಡಗಳ ಗುಂಪು, ಆ ತೋಪಿನ ಕತ್ತಲೆ, ಬೇರಾಡುವ ತೊಗಲವೇದಂಗಳು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಬೇವಿನ ಮರ, ಹಾಲು ಸುರಿಯುವ ಆಲ, ಅರಳೆ, ಅತ್ತಿಗಿಡ, ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ ಬೆಳೆದ ಮಾವು, ಅದರಡಿಗೇ ಇರುವ ಹುತ್ತ, ಹುತ್ತದೊಳಗಿರುವ ಏಳು ಹೆಡೆಯ ಹಾವು - ಈ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ದೇಶಿ ಜಗತ್ತು ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದದ್ದು.

ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡದಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಂತೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಕಾಡು ಅವಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದಾಗ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿರುವದೆಲ್ಲ ಆಂತರಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾತ್ವಿಕ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟ್ಟ ಮುಗಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಘಟ್ಟವನ್ನು ಅವಳು ತಲುಪಿದ್ದಾಳೆ. ಇದು ಸಂಕ್ರಮಣಾವಸ್ಥೆಯ ವರ್ಣನೆ, ಜೋಡುಗೂಗೆಗಳು, ತೊಗಲ ಬಾವಲಿಗಳು, ಹಿಂಡಾಗಿ ಹಾರುವ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಲ, ಅರಳೆ, ಅತಿ, ಹುಣಸೆ, ಬೇವು, ಮಾವು ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹೊಂಡದಲ್ಲಿಯ ಹಾವಸೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಕಪ್ಪು

ನೀರು ಅವಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಊರಿನಾಚೆಗೆ ಸ್ಮಶಾನ, ಸ್ಮಶಾನದ ಹತ್ತಿರ ಹೊಂಡ, ಹೊಂಡದೊಳಗಿನ ಸಾವು - ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ದೇಶಿ ರಚನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ರಮ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕಾಳರಾತ್ರಿಯ ಅನುಭವವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದೇನೋ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಅನುಭವ, ಇದೇ ಅನುಭವದೊಳಗಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೋಗಿಲೆಯ ದನಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಉಳಿದ ವಿವರಗಳು ಮುಳುಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಪಡಿದನಿ ಗುಡ್ಡಗಳು ದಣಿದರೂ ಇದು ಕೂಗುವುದನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. "ಬಿಸಿಲು ಕುಣಿಯ ಬೆವತ್ತದ ಈಗ ಒಂದುದ ಮಳೆಯ ಹದಕ" ಈ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಆದರೂ ಒಟ್ಟು ಕವಿತೆಯ ಅನುಭವ ದೇಶಿಭಾವವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ದೇಶಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನೆಲೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಶಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕುರಿತು ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದರೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಕುರಿತು ಅಪಾರವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇತ್ತು. ಕನ್ನಡದ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕಾವ್ಯವೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮರಾಠಿಯ ದೊಡ್ಡ ಕಾವ್ಯ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯಿಂದಲೂ ಅವರು ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು. ದೇಶಿಯತೆಯು ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಆಮೂರ, ಜಿ. ಎಸ್. (2016). *ಒಮ್ಮುಖ, ಬೇಂದ್ರೆ ವಾಚ್ಯದಲ್ಲಿ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನುವಾದ*. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಆಮೂರ, ಜಿ.ಎಸ್. (2000). *ಸಂಭಾವಿತ (ಬೇಂದ್ರೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬರಹಗಳು)*. ಸಪ್ತ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್,

- ಆಶಾದೇವಿ, ಎಂ.ಎಸ್. (2011). ನಡುವೆ ಸುಳಿದ ಆತ್ಮ. ಅಹರ್ನಿಶಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ. (1993). ಬಾಯೋ ಸಾಧನ ಕೇರಿಗೆ. ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ.
- ಕುಲಕರ್ಣಿ ಎನ್ಸೆ. (1991). ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.